

principe i svoju slobodu. Ne umišljena kakova religija, nego živa katolička religija, ne mora sa svojim principima nigdje da se sukobi s pozitivnim, objektivnim rezultatima moderne znanosti.

Za koga je pisana ova knjižica? Očito tek za pisca samoga. On je po svom uvjerenju na jedan čisto prirodno-znanstveni način, dao izražaja svojoj misli, da se vjera i znanost ne isključuju. A do tog mu je izgleda (str. 36.) jedino i bilo stalo. Jer da bi njegovi izvodi mogli imati kakovog jačeg utjecaja na one, koji drže, da se znanost i religija isključuju, — o tom, teško da će biti i pisac sam uvjeren.

Dr. A. Živković.

U. Talijski: Neobične pojave na kipu Gospe Presv. Srca Isusova u crkvi male braće u Dubrovniku. Dubrovnik 1926. Preštampano iz »Narodne Svijesti«, str. 68, 8°. — Prošle su se godine raširile po svim našim, naročito hrvatskim, krajevima vijesti o čudnim nekim pojavama na jednom kipu Bl. Dj. Marije u crkvi čč. otaca franjevacu u Dubrovniku. Pojave se sastojale u micanju očima i crtama lica Bl. Gospe.

O. Urban Talijski je tim povodom u ovoj brošuri iznio sve, što nas može zanimati: historijat kipa, svjedočanstva očevidaca, rezerviranost crkvene vlasti i njezin kritični stav u samoj stvari. Ali preč. je pisac upotrebio ovu priliku, da one, koji prate ovaj pojav, bilo sa simpatijom, bilo s negodovanjem, potakne na razmišljanje. Zato govori s mogućnosti odnosno nemogućnosti varke, o halucinaciji, iluziji i sugestiji, rješavajući prigovore, koji su već pali ili koji će još pasti na račun ovih pojava. A onda govori potanje o čudu i rješava poteškoće protiv čuda.

Kako je stvar zainteresovala naš svijet naročito u Dalmaciji, bit će svi O. Talijski vrlo zahvalni na ovim razmatranjima, koja dolaze u horu. Naročito je zorno njegovo razlaganje ob opstanku natprirodnih sila i o mogućnosti čuda. Dobar je i njegov odgovor na glavnu poteškoću protiv čuda (str. 58.).

Ne dijelim međutim mišljenja g. pisca o vrijednosti indukcije (str. 63.). Kad bi ona imala za se samo vjerojatnost, a ne izvjesnost, bili bi lišeni mogućnosti, da u izvjesnim stvarima dođemo do sigurnog, objektivnog suda. Vjerojatnost, pa makar i takova, »do koje moramo držati i ne smijemo je odbiti« (str. 60.), ne sili uma. A ako nema izvjesnosti, ono raspoloženje ljudske volje, sklonost ili nesklonost, postat će pogotovo jako u negativnom smjeru, te će čovjeka još više odbiti od pristanka uz natprirodnost pojava.

Dr. A. Ž.

Professor Dr. Ioannes Ledroit: Frühschein der Kultur. Bilder aus Vorgeschichte und Urzeit. Mit 73 Bildern. 8°, X + 258 SS. Freiburg i. Br. 1926., Herder & Co. Geb. in Leinwand M. 4. 80.

Kao što etnološka, tako i prehistorijska znanost stiže sve veću popularnost. U Njemačkoj zauzela je stalno mjesto u srednjim školama, obazirući se dakako gotovo isključivo na prehistorijske nalaze u domovini. Postaju dakle potrebni priručnici prehistorije, pisani za puk i za srednje škole. Takav eto priručnik hoće da pruži Ledroit. I tu je svrhu sigurno postigao. Tome su poslužile i pomogle nesamo slike, nego napose pučki

stil, brojna i prikladna tumačenja stručnih izraza i napokon ono, što sam autor zove »phantasievolle, aber nicht phantastische urgeschichtliche Heimatbilder«: kod svake naime pojedine prehistorijske kulture, nakon što je prikazao autentične nalaze, nastoji u zasebnom poglavlju da dočara život tadanjih ljudi kombinirajući poznate klimatske prilike, izvode iz samih nalaza i analogije iz života današnjih primitivnih naroda. U tome je autor donekle usvojio metodu, kojom je Max Begouën u svom »prehistorijskom romanu« pod naslovom »Les Bisons d'argile« prikazao život ljudi magdalenijske kulture. Ledroit izlaže na spomenuti način cijelu prehistoriju: starije (17.—58.), srednje (58.—97.) i mlade kameno doba (98.—157.), zatim brončano (158.—185.) i željezno doba (185.—253.) sa svim pojedinim kulturama. Dakle, djelo je izvrsno kao prijedlog prehistorije i može veoma dobro da posluži za uvod i uživanje u pradávni način ljudskoga života. Zato je upravo šteta, da nije izašlo nekoliko mjeseci kasnije, jer bi tada moglo da u sebe primi prikaz najvažnijih otkrića, što su ikada bila izvedena na području prehistorije uopće i religijske povijesti napose, a što ih je prof. Dr. Menghin izložio i potanje analizirao u »Wiener Prähistorische Zeitschrift« (XIII., 1926., str. 14.—19., isp. i »Archiv für Kulturgeschichte«, XVI., 1926., str. 276.—279.) valjda u isto vrijeme, kad je Ledroit već tiskao svoje djelo. O tim otkrićima bit će još govora drugom zgodom, a Ledroit će se sigurno pobrinuti, da ona zauzmu vidno mjesto u drugom izdanju njegova djela, što ga po svemu inače preporučam.

Dr. A. Gahs.

N. Štuk: Alternativa o Hristu ili pravi pojam o njegovoj ličnosti.

Dubrovnik, nakl. svećeničke književne družbe. 1926. 8°., str. 16.

Ovo je malena knjižica, ali je puna dragocijenjenog biserja. Pisana je za najširu publiku. Govori o predmetu, o komu se kroz devetnaest vijekova pisalo i raspravljalo, pa se i sada piše. Pisana je, ne da što nova u to pitanje unese, već da svrati pažnju nekih, koji nijesu imali ni vremena ni priloge, da ga dublje prouče, a možda su o tomu štošta čuli ili čitali ne baš dobra. Povratiti se na neka pitanja, koja su bila već prije u čitavom svijetlu istine iznešena, nije nekorisno; što više potrebno je, jer se krivi pojmovi o tim pitanjima stereotipno ponavljaju, štampom šire, neoprezne zavode.

Ovo djelce sadrži jednu argumentaciju. Ili je Isus genijalni čovjek, ili je Bog. On je više, nego genijalni čovjek, on je Bog, jer a) to je on sam izriekom kazao; b) to je čudesima potvrdio i c) to je svojim uskrsnućem dokazao. Prvi se dokaz ne može oboriti, osim u slučaju, kada bi se kazalo, da je Isus bio varalica. Ali tomu se opire mišljenje, što je stvorila historija o Isusovu moralnomu karakteru. Moglo bi se oboriti, kada bi se kazalo, da je Isus bio bezumničnik, s utvaranjem, da je on nešto, što u zbilji nije bio; ali u tomu slučaju natprirodne činjenice, čudesa, ne bi bile nikada potvrdile nešto, što je jedan bezumničnik govorio i učio. Umnu čovjeku ne ostaje drugo, nego da ga prizna Bogom. — To je argumentacija.

Gosp. pisac nije zalazio, kada je govorio o čudesima i uskrsnuću, u neke potankosti. Služio se generalnim dokazima, oslonjenim na vjero-